

BELGIE EN/IN DE VEILIGHEIDSRAAD

Belgische Senaat
Commissie voor Buitenlandse Betrekkingen en voor Landsverdediging

19 december 2006

Voor het verleden met o.m. de rol van België bij het schrijven van het Handvest van de Verenigde Naties (VN) is er vandaag weinig tijd, evenmin voor beschouwingen over ons lidmaatschap van de Veiligheidsraad (VR) in de jaren '40, '50, en '70; het zijn geen directe prioriteiten hoe belangrijk dat alles ook moge geweest zijn.

De wereld is sindsdien trouwens grondig veranderd, niet het minst sinds 1989 en ook dat was te merken in New York, jammer genoeg niet altijd zoals men het had mogen verwachten in de context van toen.

Quand-même quelques mots sur la **période 1991-92**: la Belgique devenait membre du Conseil de Sécurité (CS) pour la 4e fois, une période notamment marquée par les suites de l'agression Irakienne au Koweït, cinq mois plutôt, une période pendant laquelle le Conseil a vraiment joué son rôle, une période enfin qui a déterminé les événements dans la région et sur la scène internationale jusqu'aujourd'hui.

Que les NU et le CR se voyaient jouer un rôle dans l'euphorie du nouvel ordre mondial de l'époque était clair. Mais ce qui était encore plus clair plus tard en 1995, c'est que les ambitions du moment étaient très relatives et que la réalité ne correspondait nullement à ces ambitions et aux prognoses de la communauté internationale.

De **symbolen** van wat algemeen als een **falen van de VN en in 't bijzonder van de VR** wordt beschouwd nl. Somalie, Ruanda en de Balkan zijn een frappant bewijs dat er een immens grote discrepantie bestond tussen de naakte realiteit op het terrein en wat toen in de hoofdsteden van de internationale gemeenschap en in de cenakels van New York werd verwacht.

-de oorspronkelijk door de VR opgezette operatie in **Somalie** (Belgie was toen lid van de VR), met een essentieel humanitaire opdracht werd de facto een quasi Amerikaanse zending (om interne verkiezingsredenen) en is ontaard in een totaal fiasco, met gevolgen die men vandaag nog kan vaststellen..

-over **Ruanda** maar al te goed bekend in ons land kan men meer dan 10 jaar na de feiten alleen maar vaststellen dat gans de internationale gemeenschap heeft gefaald en dat de VR niet in staat is gebleken een van zijn meest elementaire opdrachten te vervullen, met de gekende gevolgen vandiën in 1994 maar ook in 1996 en daarna.

-tijdens de gruwelijke oorlog in de Balkan heeft de VR een vredesoperatie zien vastlopen in **Bosnie-Herzegovina** en is gedurende enkele jaren zelf getuige geweest van zijn onmacht en de Raad heeft zich moeten beperken tot humanitaire bijstand en observatieopdrachten.

De Balkan heeft in elk geval aangetoond dat VN-vredeshandhaving geen recept is indien er geen minimale overeenstemming, laat staan vrede is waar te nemen tussen strijdende partijen en indien VN-lidstaten geen of onvoldoende troepen of financiële middelen kunnen/willen ter beschikking stellen. Na de bekende Dayton-vredesaccorden in de VS is inderdaad gebleken dat met de nodige troepen en middelen er in Bosnie wel iets kon bereikt worden.

Met enig chauvinisme kunnen we er aan toevoegen dat België aldaar in dezelfde na-oorlogse periode een leidinggevende rol heeft gespeeld om door een succesvolle VN-operatie (in tegenstelling tot Somalie en Ruanda waar België ook zijn troepen inzette) het laatste stuk

grondgebied dat door Servie bezet was, op een vreedzame wijze terug onder Kroatische souvereiniteit te brengen en tegelijkertijd heeft bijgedragen tot wederopbouw en herinrichting van het maatschappelijk leven in wat men toen Oost-Slavonie noemde.

Het was in feite onze laatste leidinggevende rol voor vele jaren in een VN-vredesoperatie, mede met onze gevechtstroepen, een rol die ons krediet en geloofwaardigheid heeft bijgebracht die nadien in de VN nog een tijd zijn blijven nazinderen.

Het was tevens een aanduiding dat ons land ook buiten de VR een rol te spelen heeft in de VN met de wetenschap dat men inderdaad voor 2 jaar in de VR zetelt en er een gemiddelde van 15 jaar (of misschien meer in de toekomst)geen deel van uitmaakt.

Dat ons land zijn verantwoordelijkheid heeft opgenomen in deze periodes blijkt voldoende uit talloze debatten en acties o.m.in de jaren 90 en daarna.Ook de recente Belgische deelname in de VN-operatie in Libanon kan in die zin onze geloofwaardigheid alleen maar ten goede komen.

Mais revenons au sujet d'aujourd'hui..

Un pays comme le nôtre pour **deux années au Conseil de Sécurité est important** parce qu'on est témoin direct de ce qui se passe, parce qu'on est directement impliqué dans des travaux qui concernent la paix dans le monde, parce qu'on peut y faire valoir son influence et parce que dans certains domaines et à certains moments on peut y jouer son rôle.

Il faut toutefois que les attentes soient réalistes ce qui n'implique nullement qu'il ne faut pas définir ses objectifs, qu'il ne faut pas fixer ses priorités, et les mettre en œuvre..

A cet égard quelques réflexions

1 --les travaux,les débats,les ordres du jour sont le plus souvent dictés par les événements,par les circonstances ,par des situations...ce qui implique qu'on suit souvent le mouvement des autres notamment,soyons clairs,des Permanents ; la première tâche du Président du Conseil(logiquement deux fois en deux ans) est de mener les travaux en bon ordre,formellement ou informellement. Tout cela n'exclut pas qu'un membre puisse introduire une discussion sur une situation particulière dans telle région ou tel pays , ou lancer un débat thématique.Tracer les matières premières ,plus ou moins comme le processus Kimberley pour les diamants,en est un bon exemple.Ceci étant Kimberley dans son élaboration n'est pas un produit du CS mais des états membres.

2 --le CR ne peut ou ne doit pas s'occuper de tous les problèmes aux Nations Unies même si c'est l'organe le plus visible et le plus important ayant un mandat politique concret de maintien de la paix et de sécurité internationale, qu'il tient d'ailleurs de l'Assemblée générale à travers la Charte.

Mais une généralisation au CS de ses compétences ne mène pas nécessairement à des solutions et a parfois conduit à la confusion, aussi bien au Conseil qu'auprès d'autres organes. Attirer l'attention sur le non-respect des droits de l'homme(de préférence non-sélective),mobiliser l'opinion publique , c'est bien ,c'est important. Mais cela n'empêche que les premiers devoirs du Conseil se situent là où les situations humanitaires dramatiques menacent réellement la stabilité et la paix.

Les Balkans,la Somalie,le Ruanda et maintenant le Darfur en sont là pour le prouver.

3 -- sans qu'on doive jouer au premier violon p.ex. dans des dossiers où notre apport serait plutôt modeste,un pays comme le nôtre peut jouer et jouera son rôle dans les dossiers où nous avons vraiment quelque chose à apporter.

L'Afrique centrale et la RDC en particulier est l'exemple le plus cité. Cela va de soi, oui ; mais n'oublions pas que c'est essentiellement grâce à notre pays que ce dossier se trouve à l'ordre du jour de la communauté internationale. D'autres exemples comme pas mal de problèmes sur le continent européen, le tracement des matières premières comme mentionné ci-haut ou les enfants-soldats... il y en a.

Mais s'il y a un problème où chaque membre a un devoir absolu de peser sur le débat c'est bien le Darfur. Tout le monde en est convaincu mais tout le monde sait en même temps que le CS pourrait faire plus, malgré les intérêts de certains pays.

Le CS ni les autres états-membres, aussi Africains, ne peuvent se permettre un deuxième Ruanda ; c'est ce que les Chefs d'Etat et de Gouvernement avaient en tête quand ils ont tous approuvé, l'année dernière à New York, «responsability to protect/responsabilité de protéger».

4 --het is en het moet de bedoeling zijn zoveel mogelijk de **Europese kaart** te spelen ; dat versterkt zowel de geloofwaardigheid van de Europese Unie als van de betrokken lidstaat. De Europese benadering vindt haar oorsprong en haar kracht -indien ze weliswaar goed functioneert -in het Gemeenschappelijk Buitenlands- en Defensiebeleid. Europese troepenbijdragen in VN-operaties zoals in Bosnie of in Dem Rep. Congo, of recent nog in Libanon, ook als het de facto neerkomt op een pooling van enkele lidstaten of op een lidstaat die de leiding neemt, (zij) zouden moeilijker realiseerbaar zijn op louter nationaal vlak; de geloofwaardigheid en de sterkte worden bereikt langs het Europees institutioneel kader. Daar is niets verkeerd mee, integendeel.

Maar men moet er zich goed van bewust blijven dat dit niet altijd eenvoudig is. Nationaal belang of zelfs nationale trots halen het soms op het Europees samenspel en het hoeft geen verder betoog dat de twee Europese Permanente leden vaak hun eigen agenda hebben die dan weliswaar gekaderd wordt in een Europees verband als de belangen gelijklopen.

Hoe moeilijk het ook moge zijn en hoe frustrerend het op sommige ogenblikken wellicht zal blijven, het mag en het zal voor de Belgische delegatie geen beletsel zijn om steeds maar verder en waar het kan, een gecoördineerd Europees standpunt te bepleiten en in te nemen.

5 --men moet constant de realiteit onder ogen blijven houden nl. dat het politieke spel vaak bepaald wordt door de 5 permanente leden. Dat doet niets af van het adagio dat elke stem telt. Dat betekent ook niet dat men als 'gewoon lid' in de VR, met diplomatie en overtuigingskracht, geen eigen punten kan aanbrengen en nuttig op de discussies kan inspelen, wel integendeel ; maar zoals reeds gezegd, zal dat mede afhangen van de geloofwaardigheid die men langzaam opbouwt en in operationele termen, van een bijna onvermijdelijke 'passage' langs de P/5, P/3, P/1 ... of hoe ook.

Tenslotte ontsnapt men niet aan de nuchtere vaststelling dat de **hervorming van de Veiligheidsraad** een absolute **noodzaak blijft**. Het debat sleept al vele jaren aan en vorig jaar werd op het hoogste politieke niveau een kans gemist om op zijn minst een proces op gang te brengen; de oorzaak daarvan moet men zowel bij de Permanente 5 als bij de kibbelende kandidaat-lidstaten in de verschillende regio's zoeken. Aan voorstellen en formules, aan creatieve mogelijke uitwegen ontbreekt het niet ; uitbreiding en vetorecht kunnen, en zullen eens, een oplossing moeten krijgen..

Ondertussen fungeert en functioneert de huidige Veiligheidsraad binnen de legaliteit die verschaft werd door het Handvest.

Maar diezelfde Raad kan nog moeilijk representatief genoemd worden en mist dus de nodige legitimiteit . Voegen we er aan toe dat het verleden meermaals bewezen heeft dat de globale

politieke geloofwaardigheid van de Raad niet wint bij de huidige verstarring als het er echt om gaat, om het in meer populaire taal te verwoorden .

Het heeft misschien minder te maken met het debat van vandaag ,maar laat het ons toch in het achterhoofd houden.

Ik blijf ervan overtuigd dat op termijn niemand wint bij een al te gemakkelijke en voor de P-5 comfortabele status-quo.De Belgische delegatie heeft destijds op dat vlak een leidinggevende rol gespeeld en bij eigen ervaring kan ik zeggen dat we toen in elke discussie,formeel of informeel ,onze vaste plaats hadden.Het zou jammer zijn dat dit verloren zou gaan.

dank voor aandacht

Alex Reyn, Ambassadeur

Gewezen Permanent Vertegenwoordiger bij de Verenigde Naties
in Genève en in New York.